

زاغ در تاریخ و ادب ایرانیان

زاغ در داستان‌ها و متون

زاغ همواره در طول تاریخ دارای ویژگی عجیبی بوده است. همراهی زاغ با انسان از اولین روز پا نهادن انسان روی زمین در اغلب باورها وجود دارد. گویی این پرنده رابطه‌ای چنان نزدیک با زندگی انسان داشته که در بسیاری از داستان‌ها، باورها و تصاویر، انسانی در کنار او دیده می‌شود. بارزترین ویژگی این پرنده در بیشتر داستان‌ها زیرکی اوست.

- داستان‌های کهنی در رابطه با این پرنده وجود دارد:

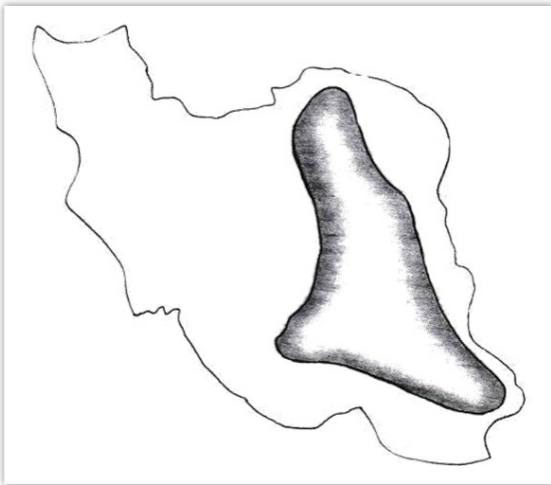
هابیل و قابیل: در این داستان آمده است که خداوند زاغ را مأمور کرد تا به هابیل آموزش دهد که چگونه بدن قابیل را به خاک سپارد.

حضرت نوح: حضرت نوح پس از طوفان، زاغی را برای جستجو و دریافت خبر از چگونگی اوضاع خشکی مأمور کرد.

- در متون ادبی نیز داستان‌هایی دربارهٔ این پرنده آمده است:

کلبله و دمنه: در این کتاب داستان‌هایی زیادی از زاغ وجود دارد داستان «بوم (جغد) و زاغ»، حکایت «گرگ و زاغ و شغال»،

«دوستی کبوتر و زاغ و موش و باخه و آهو» از آن جمله است. یکی از معروف‌ترین آنها داستان در دام افتادن گروهی از کبوتران در تور صیاد است. در این داستان زاغ چون فردی دور اندیش به دنبال

اولین نقشه‌ای که از پراکنش زاغ‌بور در سال ۱۹۷۰ تهیه شده است. Hue and Etchecopar, 1970

کبوتران می‌رود تا به قول خود (من) از مثل این واقعه ایمن نتوانم بود، و از تجارب برای دفع حوادث سلاح‌ها توان ساخت.»

تحفهٔ الابرار: جامی در داستان «زاغ و کبک»، به زاغی اشاره می‌کند که مقنون حرکات زیبا و موزون کبک شده است.

زاغ در مثل‌ها

در فرهنگ ایرانی مثل‌ها و اصطلاحات فراوان موجود است که به ویژگی‌های زاغ اشاره دارد. برخی از آنها عبارت‌اند از:

- زاغ‌سیاه کسی را چوب زدن: از دور مواظب رفتار و حرکات کسی بودن
- زاغ چشم: چشم کبود و [ازرق] را چشم زاغ و دیده زاغ گویند.
- زاغ سر (یا زاغ سار): مثل زاغ در سیاهی، آن که دارای سر سیاه چون زاغ باشد، ظالم، سرسخت، سیاه دل
- سبز زاغ: کنایه از آسمان، کنایه از دنیا
- زاغ بانگ: بانگ زاغ، آواز زاغ

از آنجایی که زاغ‌ها از تیرهٔ کلاغ‌ها هستند، همچون کلاغ‌ها در باورهای مردم از ویژگی «آگاهی از اخبار» برخوردارند. به همین دلیل در کتاب‌های تعبیر خواب، تعبیر گوناگونی از آن شده است.

- ابراهیم کرمانی گوید: اگر[کسی] ببیند با وی زاغ سخن گفت، دلیل است از اخبار آگاه شود.

- محمدبن سیرین گوید: اگر[کسی] ببند زاغی را شکار کرد، دلیل است از جایگاهی مطلع باشد.

زاغ بور

زاغ بور پرنده‌ای است که فقط در زیستگاه‌های بیابانی ایران زندگی می‌کند. زاغ بور با نام‌های زاغ کوبری یا احمق دوان هم شناخته می‌شود و شاید به این دلیل است که دودین را به پرواز ترجیح می‌دهد. متأسفانه با توجه به محدودهٔ پراکنش زاغ بور و همچنین به دلیل رنگ و نوع استتار آن، مثال‌های زیادی از حضور زاغ بور در ادبیات و باورها موجود نیست.

نیکولای الکسیویچ زارودنی، مکتشف و جانورشناس روسی برای اولین بار پس از پایش‌های طولانی در نقاط مختلف ایران در سال ۱۸۹۶ موفق به معرفی زاغ بور شد. او برای این مطالعات گسترده در ایران و آسیا دو بار از مؤسسهٔ جغرافیای روسیه جایزه دریافت کرد. اولین نقشهٔ پراکندگی زاغ بور در ایران در سال ۱۹۷۰ در کتاب پرندگان خاور نزدیک و خاورمیانه به قلم Hue and Etchecopar تهیه شده است.

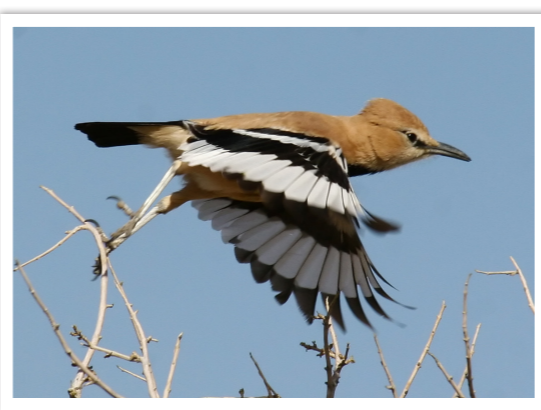
ویژگی‌های ظاهری

زاغ بور (*Podoces pleskei*) از خانوادهٔ کلاغ‌ها (Corvidae) بوده و به جنس Podoces که زاغ‌های زمینی یا زاغ‌های دوندۀ نامیده می‌شود، تعلق دارد.

بر خلاف دیگر گونه‌های این خانواده، بدن زاغ بور دارای رنگ روشنی است که می‌تواند نشان دهنده نوعی سازگاری برای استتار در زیستگاه بیابانی باشد.

- طول بدن زاغ بور حدود ۲۵ سانتی‌متر و طول پای آن به ۴۱ میلی‌متر می‌رسد.
- دم آن نسبتاً بلند است و گاهی از ۹ سانتی‌متر نیز فراتر می‌رود.
- سر زاغ بور نسبت به جثه‌اش بزرگ است.
- پاهای بلند و قوی این گونه برای دودین در محیط بیابانی سازگار شده‌اند.
- از نظر ظاهری پرندهٔ نر و ماده شبیه اند و تنها پرندهٔ نر به طور مشخصی از پرندهٔ ماده بزرگتر است.
- رنگ عمومی بدن آن نخودی است. در ناحیهٔ سر یک لکهٔ سیاه مثلثی شکل وجود دارد که از چشمان تا قاعده نوک امتداد دارد و در ناحیهٔ گلو نیز لکه‌ای سیاه مشاهده می‌شود.
- رنگ پرهای اصلی بال مانند رنگ پشت و پوش‌پرهای میانی بال تیرهٔ کم‌رنگ با لبهٔ سفید پهن است. پرهای بزرگ‌تر رنگ سیاه و آبی براق دارد که در انتها سفید رنگ است. این پرها در حالتی که بال پرنده بسته است، به شکل نوار دیده می‌شوند.

منقار زاغ بور نسبت به دیگر اعضای خانوادهٔ کلاغ‌های ایران، جز زاغ‌های کوهی (زاغ نوک زرد و زاغ نوک سرخ)، ظریف‌تر است.

در هنگام پرواز، شاهپروهای زاغ بور به شکل نوارهای سیاه و سفید دیده می‌شود.
عکس: سعید چـراغی

رنگ پرهای اصلی بال مانند رنگ پشت و پوش‌پرهای میانی بال تیرهٔ کم‌رنگ با لبهٔ سفید پهن است. پرهای بزرگ‌تر رنگ سیاه و آبی براق دارد که در انتها سفید رنگ است. این پرها در حالتی که بال پرنده بسته است، به شکل نوار دیده می‌شوند.

ویژگی‌های زیستی

● زاغ بور پرنده‌ای نسبتاً خجالتی و بسیار زیرک است که به محض احساس خطر با سرعت در مسیری زیگزاگی می‌دود و پشت بوته‌ها مخفی می‌شود. سپس چند لحظه می‌ایستد و پشت سر خود را نگاه می‌کند تا موجود تهدید کننده را زیر نظر بگیرد. در صورتی که دوباره احساس خطر کند به شیوهٔ قبل مجدداً فرار می‌کند و خود را پشت بوته‌ها مخفی می‌کند.

- پروازهای بلند و طولانی ندارد و معمولاً در ارتفاع پایین‌تر از ۱۰ متر پرواز می‌کند و برای نشستن فاصله‌ای طولانی را می‌دود.
- به طور کلی این پرنده دودین را به پرواز کردن ترجیح می‌دهد. سرعت دودین زاغ بور به ۲۰ کیلومتر در ساعت می‌رسد.
- زاغ بور در هنگام احساس خطر، ضمن تولید صدا، پرهای ناحیهٔ بالای سر خود را به صورت کاکلی کوچک برافراشته می‌کند.

تغذیه

در فصول بهار و تابستان که حشرات و لارو آنها فراوان‌اند، این پرنده اغلب از موربانه، مورچه، ملخ، سوسک و مارمولک‌های کوچک تغذیه می‌کند و در اواخر پاییز و زمستان که حشرات کمیاب می‌شوند، بیشتر از دانه‌ها تغذیه می‌کنند.

جفت‌گیری و زادآوری

- پرندهٔ نر و ماده هر دو آوازخوانند، در فصل زادآوری، که در ماه‌های اسفند و فروردین است، بر سرشاخهٔ بوته‌های بلند می‌نشینند و با صدایی بلند آواز یکنواختی سر می‌دهند.

● بیشترین مواد غذایی که به جوجه‌ها داده می‌شود مواد پروتئینی شامل انواع حشرات و لارو آنها، کرم‌ها و خزندگان کوچک است.
عکس: سعید چـراغی

دورهٔ جوجه‌کشی (Incubation period): دورهٔ جوجه‌کشی یا دورهٔ تفریح، محدودهٔ زمانی معینی است که تخم‌ها باید گرم شوند تا جوجه‌ها از تخم خارج شوند. دورهٔ جوجه‌کشی برای گونه‌های مختلف پرنده متفاوت است. گونه‌های بزرگ‌تر دورهٔ جوجه‌کشی بلندتر و گونه‌های کوچک‌تر دورهٔ جوجه‌کشی کوتاه‌تری دارند.

- زمان تقریبی شروع لانه‌سازی اواخر بهمن‌ماه است و تخم‌گذاری در نیمهٔ اول اسفند تا نیمهٔ دوم اسفند صورت می‌پذیرد.
- زاغ بور مناطقی با پوشش گیاهی کاروان‌کش و قیج را برای آشیانه انتخاب می‌کند. سپس داخل آن را با مواد نرمی مانند پر سایر پرندگان، پشم بز و گوسفند پر می‌کند و برای حفاظت در برابر تاش مستقیم خورشید و استتار در برابر پرندگان طعمه خوار، روی آشیانه را با ساقهٔ گیاهان می‌پوشاند.
- در هر تخم‌گذاری بین ۳ تا ۶ تخم و معمولاً ۴ تخم می‌گذارد.
- پرندهٔ نر و ماده هر دو در نگهداری تخم‌ها و تغذیه جوجه‌ها همکاری می‌کنند. پرندهٔ ماده وظیفهٔ نشستن روی تخم‌ها را بر عهده دارد. جفت نر وظیفهٔ تغذیهٔ ماده را برعهده می‌گیرد.
- در هنگام بروز خطر، پرنده نر با صدای بلندی آواز سر می‌دهد و در اطراف آشیانه می‌دود. این عمل به دو دلیل است. اول به پرندهٔ ماده هشدار می‌دهد و دوم توجه طعمه‌خوار را به خود جلب می‌کند.

گاهی نیز دیده شده که در برابر مهاجم رفتاری کاملاً نامتناسب با اوضاع دارد. مانند اینکه روی زمین نشسته و خود را مشغول کنند زمین و تغذیه نشان می‌دهد تا به این ترتیب توجه مهاجم را از آشیانه منحرف کند.

- مدت زمان نشستن روی تخم بین ۱۶ تا ۱۹ روز است. خروج جوجه‌ها از تخم در اواسط و اواخر فروردین است.

ویژگی‌های جوجهٔ زاغ بور

- جوجه‌ها نارس و کاملاً بدون پوشش بوده و با چشمانی بسته متولد می‌شوند. پس از بیرون آمدن جوجه‌ها از تخم، والدین پوسته‌های تخم را به دقت از لانه خارج کرده و در فاصلهٔ مناسبی از آشیانه رها می‌کند.
- جوجه‌ها بعد از نزدیک به ۱۴ روز، به اندازه‌ای می‌رسند که دیگر جای کافی برای آنها در آشیانه وجود ندارد. از همین رو آشیانه را ترک می‌کنند و در زیر بوته‌های مجاور قرار می‌گیرند. پرندهٔ نر و ماده تا دو ماه بعد از خروج جوجه‌ها از آشیانه، به مراقبت و تغذیه آنها ادامه می‌دهند.

- جوجه‌ها قدرت پرواز یا پریدن ندارند و تنها روی زمین می‌دوند و به دلیل هم‌رنگ بودن با محیط به راحتی خود را مخفی می‌کنند.
- جوجه‌ها لکهٔ سیاه زیر گلو را ندارند که با رسیدن به سن بلوغ این لکه به تدریج پدیدار می‌شود.

زیستگاه زاغ‌بور

پراکندگی زاغ بور در ایران به صورت لکه‌های زیستگاهی جدا افتاده در استان‌های سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، سمنان، یزد، فارس، اصفهان و کرمان است. پوشش گیاهی زیستگاه زاغ بور اغلب متشکل از درختچه‌ها و بوته‌هایی نظیر قوچ، اسکنبیل، تاغ و سید است.

زاغ بور مناطقی را ترجیح می‌دهد که در حاشیهٔ آن منابع غنی زیستی و پوشش انبوه گیاهی باشد. چنین شرایطی در کنار کال‌ها (آبراهه‌های فصلی) فراهم است. از این‌رو وجود کال‌ها یکی از مهم‌ترین دلایل انتخاب زیستگاه برای این گونه است. وجود تراکم بالایی از بوته‌های کاروانکش، درمنه و قیج شرایط مناسبی برای زادآوری این گونه فراهم می‌کند. بوته‌های کاروان‌کش به دلیل ارتفاع و تراکم مناسبی که نسبت به سایر گونه‌ها دارند، برای لانه‌سازی و جوجه‌آوری و گریز از طعمه خواران استفاده می‌شوند. بوته‌های قیج، محل کرم‌های برگ خواری هستند که از برگ‌های این گیاه تغذیه می‌کنند و غذای خوبی برای جوجه‌های زاغ‌بور هستند.

مجموعه تحت حفاظت توران

مجموعهٔ حفاظت شدهٔ توران، دومین منطقهٔ وسیع تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست ایران است که در استان سمنان قرار دارد. مجموعهٔ توران در ضلع جنوبی جادهٔ تهران– مشهد واقع شده است. نام خارتوران (یا به اختصار توران) که به این منطقهٔ حفاظت شده گفته می‌شود، از نام دهکده‌ای گرفته شده که در مرکز آن واقع است.

● زاغ بور مناطق نسبتاً مسطح بیابانی، تپه‌های سُنی و اراضی ماسه‌ای با پوشش گیاهی مناسب، متشکل از درختچه‌ای و بوته‌ای، را برای زیستگاه انتخاب می‌کند.
عکس: حامد مشیری

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بور صفحه چهار

■ حضور ندارد.

■ حضور دارد.

منطقهٔ توران متشکل از مجموعه‌ای بسیار ویژه و ارزشمند از پارک ملی، پناهگاه حیات وحش و منطقهٔ حفاظت شده است. وجود دشت‌های وسیع، مناطق کوهستانی نسبتاً مرتفع (که ارتفاع برخی از آنها از ۲۰۰۰ متر بیشتر است) و همچنین شوره‌زارهای مجاور کویر نمک با ارتفاع حدود ۶۸۰ متر، سبب شده است که مجموعه تحت حفاظت توران از پوشش گیاهی متنوعی برخوردار باشد و به دنبال آن تنوع حیات جانوری امکان‌پذیر گردد.

از سال ۱۳۵۵، مجموعه توران براساس معیارها و ضوابط مربوط به برنامهٔ "انسان و کره مسکون" یونسکو، ذخیره‌گاه زیستکره شناخته شد.

پراکنش زاغ بور در ذخیره‌گاه زیستکره توران

زاغ بور در بخش‌های وسیعی از دشت‌های باز و هموار و همچنین قسمت‌های تپه ماهوری مجموعه تحت حفاظت توران پراکندگی دارد. در واقع این پرنده به جز ارتفاعات اندک و جدا افتاده و نمکزارهای قسمت‌های جنوبی این منطقه، در سایر بخش‌ها وجود دارد.

ذخیره‌گاه زیستکره: مناطق حفاظت شده و منحصر به فردی در جهان است که در آن انسان و طبیعت می‌توانند در رابطه‌ای مسالمت آمیز به سر برند و در تقابل و رقابت با هم نباشند. این مناطق از سوی برنامهٔ «انسان و کره مسکون» یونسکو، ذخیره‌گاه زیستکره نام گرفتند و به عنوان میراث جهانیان پذیرفته شدند.

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بور صفحه سه

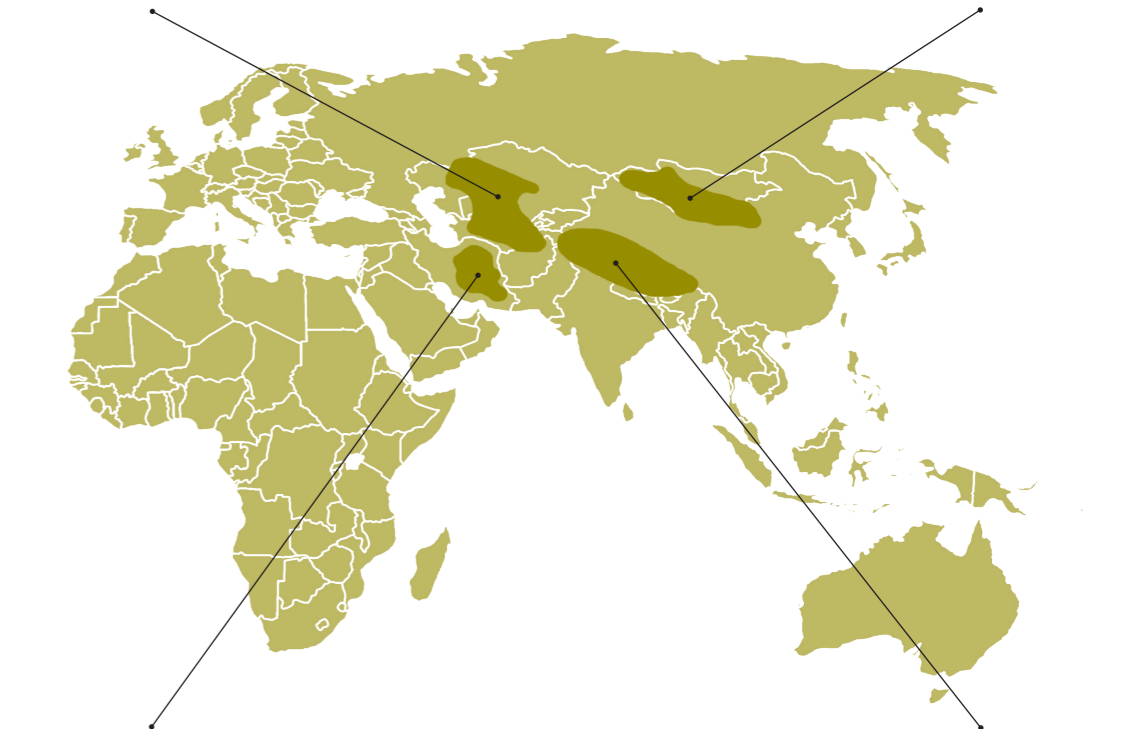
حیات‌وحش ایران، زاغ‌بور صفحه یک

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بور صفحه دو

گونه‌های متفاوت زاغ‌های زمینی در جهان

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بُور صفحه پنجم

 Turkestan Ground Jay *Podoces panderi* زاغ زمینی ترکستان

 Xinjiang Ground Jay *Podoces biddulphi* زاغ زمینی ژین‌جیانگ

 Iranian Ground-Jay *Podoces pleskei* زاغ بُور ایرانی

 Henderson Ground Jay *Podoces hendersoni* زاغ زمینی هندرسون

تهدیدات

زاغ بور به دلیل هم‌رنگی با محیط و استتار، از شکار شدن توسط انسان یا طعمه‌خواران مصون مانده است. اما در زمان زادآوری در معرض تهدید عوامل انسانی و طبیعی قرار دارد که باعث کاهش موفقیت تولید مثل این گونه شده است.

عوامل انسانی

● احداث جاده‌های خاکی درون مناطق یکی از عواملی است که منجر از بین رفتن بخش وسیعی از زیستگاه جوجه‌آوری زاغ بور شده است.
● تخریب زیستگاه، باعث کاهش امنیت جوجه‌آوران شده، جفت‌یابی و جفت‌گیری را با تأخیر و خطا همراه کرده و تخم و جوجه‌ها را در دورهٔ جوجه‌آوری، تهدید می‌کند.

● گله‌های گوسفند و بز از بوته‌های قیج تغذیه می‌کنند که نقش مهمی در تغذیه جوجه‌های زاغ بور دارد. سگ‌های این گله‌ها نیز یکی از مهم‌ترین تهدیدهای جوجه‌ها و تخم‌ها به حساب می‌آیند.
● شترها در منطقهٔ توران در اطراف آبشخورها مستقر هستند و از منابع محدود آب موجود در منطقه استفاده می‌کنند. گاهی اوقات یک شتر تمام آب جمع شده در کاسه یک چشمه را می‌نوشد و موجب می‌شود تا زاغ بور برای یافتن آب مدت زیادی از لانه خود دور بماند و تخم‌های پرنده در این مدت سرد شده و به جوجه تبدیل نشوند.
● بومیان منطقه معمولاً برای ساختن آغل گوسفندان از بوته‌های کاروان‌کش، که بخش اعظم لانه‌سازی روی آنها انجام می‌گیرد، استفاده می‌کنند.

این احتمال هست که سگ‌های گله آشیانه زاغ بور را تخریب کنند یا تخم‌ها را از بین ببرند.
عکس: حامد مشیری

ساخت جاده در داخل منطقه برای حمل دام که منجر به از بین رفتن امنیت منطقه و گونه‌های مورد نیاز برای لانه‌سازی می‌شود.
عکس: حامد مشیری

● گاهی افراد بومی یا چوپانان از روی کنجکاوی یا نا آگاهی تخم‌ها را از لانه بر می‌دارند. از آنجایی که زاغ بور قادر به جایگزین کردن تخم‌های خود نیست، این امر می‌تواند در موفقیت تولید مثلی پایین گونه بسیار مؤثر باشد.
● بیابان‌زایی و گرمایش جهانی از عواملی هستند که به طور غیر مستقیم بر زیستگاه زاغ بور تاثیر می‌گذارند. این دو عامل که حاصل فعالیت‌های انسانی هستند باعث کاهش کیفیت زیستگاه این گونه شده‌اند.

عوامل طبیعی

● پستاندارانی چون شغال و روباه از جمله جانورانی هستند که به طور طبیعی زاغ بور و به ویژه تخم و جوجه‌ها را در معرض خطر قرار می‌دهند و ممکن است آشیانه را نیز تخریب کنند.
● پرنده‌گانی مانند دلیجه و خزندگانی چون بزمرجه، تیرمار و افعی شادخار نیز جزء دشمنان طبیعی این گونه به‌شمار می‌روند. بررسی‌ها نشان داده که بزمرجه، مهم‌ترین طعمه‌خوار تخم‌ها و جوجه‌هاست. زاغ بور برای کاهش اثرات تهدید مهاجمان بوته‌های متراکم و تیغ‌دار را برای آشیانه ترجیح داده است، اما همه ساله احتمال تلفات جوجه و تخم ناشی از این طعمه خواران وجود دارد.
● تغییرات آب و هوایی نظیر سرد شدن ناگهانی هوا، پادهای سرد و نیز بارش باران‌های سیل‌آسای بهاری نیز در دورهٔ جوجه‌کشی باعث نابودی تخم‌ها می‌شود.

لزوم حفاظت از زیستگاه زاغ بور

زاغ بور تنها پرندهٔ بوم‌زاد (اندمیک) ایران شناخته شده است و فقط در استان‌هایی محدود، تعداد نامعلومی از آن را می‌توان یافت؛ البته برخی بر این عقیده‌اند که این گونه نیمه بوم‌زاد است، چرا که در مرز بین ایران و افغانستان هم دیده شده است. نرخ پایین زاد و ولد این گونه می‌تواند زنگ خطری برای بقای گونه در دراز مدت باشد که می‌بایست مورد توجه جدی قرار گرفته شود و با تعدیل کردن عوامل منفی مؤثر بر زادآوری آن، در بقای جمعیت این گونه کوشید.

تخریب زیستگاه، تهدیدی جدی برای این گونه است. زیست‌بوم‌های بیابانی که زیستگاه زاغ بور را تشکیل می‌دهند، زیست‌بوم‌هایی بسیار شکننده هستند که به سرعت بر اثر دخالت انسان‌ها اندک پوشش گیاهی خود را از دست می‌دهند و به کوبر تبدیل می‌شوند و فرایند احیای آنها کاری بسیار پرهزینه، زمان بر و طاقت فرساست. از این رو حفاظت از زیستگاه‌های زاغ بور امری ضروری به نظر می‌رسد. عامل دیگری که به احتمال زیاد بقای این گونه را در آینده با خطر روبرو می‌کند، تکه تکه شدن زیستگاه و جدا افتادن جمعیت‌های این گونه است. به طوری که ارتباط ژنتیکی جمعیت‌های منزوی با یکدیگر قطع می‌شود. شناسایی این جمعیت‌ها، برآورد جمعیت و میزان ارتباط هر یک از این جمعیت ها با یکدیگر می‌تواند راهنمایی

زاغ بور همراه با کولهٔ فرستنده. فرستنده‌های رادیوتله‌متری انواع متفاوتی دارند و با توجه به جثهٔ گونه و هدف پژوهش انتخاب می‌شوند.
عکس: سعید چراغی

گونه بوم‌زاد (Endemic specie): به گونه‌هایی گفته می‌شود که دارای انتشار محدودی هستند و به طور انحصاری در سطح یک کشور در مقیاس استان، حوضه یا یک زیستگاه دیده می‌شوند.

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بُور صفحه آخر

برای انتخاب شیوهٔ مناسب جهت حفاظت از این گونهٔ ارزشمند باشد. یکی از روش‌هایی که تاکنون برای مطالعات بوم‌شناسی زاغ بور استفاده شده، رادیوتله‌متری است. در این روش دستگاه کوچک فرستنده روی بدن پرنده قرار می‌گیرد و مکان جغرافیایی جانور را ثبت می‌کند. با استفاده از این اطلاعات مکانی می‌توان به اطلاعات سودمندی چون گستره خانگی، الگوی پراکنش و مسیر مهاجرت گونه پی برد. رادیوتله‌متری، به ویژه در مورد گونه‌هایی که به‌سختی مشاهده می‌شوند، بسیار کارآمد است.

منابع:

ساطعی، نوشین. ۱۳۸۸. بررسی زیست‌شناسی و موفقیت تولیدمثل زاغ بور (Podoces pleskei) در «ذخیره‌گاه زیستکره توران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته محیط زیست، گرایش زیستگاه‌ها و تنوع زیستی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران. توکلی‌مهر، شادی؛ دبیاچ، پرهام. ۱۳۸۹. آشنایی با زیستگاه‌های یوزپلنگ آسیایی در ایران، ذخیره‌گاه زیستکره توران. پروژه حفاظت از یوز آسیایی. منصوری، جمشید. ۱۳۸۷. راهنمای پرندهگان ایران. تهران: نشر فرزانه. درویش صف، علی اصغر. ۱۳۸۵. اطلس مناطق حفاظت شده ایران. دانشگاه تهران.

Satei N., Kaboli M., Cheraghi S., Karami M., Shariati Najafabadi M., Goljani R., (2010). Breeding Activities and Success of Pleske’s Ground Jay Podoces pleskei in Touran Biosphere Reserve, Semnan Province, Iran. Podoces, 5(1): 35-41. Henderson C. L., (2007). Oology and Ralph’s Talking Eggs: bird conservation comes out of its shell, University of Texas Press. Austin, China. http://www.iucnredlist.org

گروه گردآوری:

حامده دارایی، علی ترک قشقایی، آذر صداقتی خیاط، شادی توکلی‌مهر

طراح گرافیک: پیویان محسنی‌یا

صفحه آرا: حامد مشیری

ویراستار: سارا مختاری

بنا همسکاری: سعید چراغی، نوشین ساطعی

شماره پروژه: (123) 09/14 (IRA/SGP/OP4/RAF/Y2)

تاریخ انتشار: خرداد ۱۳۹۰

آدرس: ایران - تهران - ۱۶۸۹۷۳۳۶۷

تلفن: ۲۲۸۲۳۲۸۹ (+۹۸۲۱)

www.plan4land.org | info@plan4land.org

لیست سرخ اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) در سال ۱۹۶۳ میلادی جهت نشان دادن وضعیت حفاظتی گونه‌های گیاهی و جانوری سراسر جهان به وجود آمد، این فهرست دارای ضوابطی برای ارزیابی میزان خطر انقراض هزاران گونه و زیرگونه در جهان است.

عکس جلد: سید بابک موسوی

وضعیت حفاظتی زاغ بُور ایرانی در جهان

منقرض EX شده

گونه‌های باقی مانده در اسارت EW

در آستانه انقراض CR

در معرض خطر EN

آسیب پذیر VU

تهدید پذیر NT

نگرانی کمتر LC

اطلاعات کافی نیست DD

وضعیت گونه ارزیابی نشده NE

حیات وحش ایران

زاغ بُور ایرانی

Iranian Ground-Jay

حیات‌وحش ایران، زاغ‌بُور صفحه ششم